بەرنامەی کۆمەڵە بۆ پێکهێنانی حکوومەتێکی فیدڕاڵ و
دامەزراندنی دەسەڵاتدارەتیی خەڵك لە کوردستان
پەسندکراوی کۆنگرەی نۆهەمی کۆمەڵە

پێشەکی

لە ڕوانگەی ئێمەوە، دەستەبەربوونی ماف و داخوازەکانی خەڵکی کوردستان بە شێوەیەکی شایستە و پایەدار، لەڕێگەی دامەزرانی سیستمێکی دیموکراتیکی پەیگیرەوە لە ئێران کە بێ ئەملاو ئەولا و بەتەواوی مافی نەتەوەکان لە دیاریکردنی چارەنووسیاندا بەڕەسمی دەناسێ و لە دەستوور (قانوونی ئەساسی)ی خۆیدا ڕای دەگەیەنێ، ئیمکانی هەیە.

ئێمە خوازیاری پێکهاتنی ئێرانێکی فیدراتیڤ و دیموکراتیکین کە لەکۆمەڵێك حکوومەتی فیدڕاڵی هاوماف پێك دێ و حکوومەتی فیدڕاڵی ناوەندی تێیدا نوێنەری هاوبەش و هەڵبژاردەی هەموو ئەم گەل و ناوچەفیدڕاڵانەیە.

ئێمە لێرە دا بەرنامەی کۆمەڵە بۆ پێکهێنانی کوردستانێکی فیدڕاڵ ڕادەگەیەنین؛ بەرنامەیەك کە پەیوەندی لەگەڵ ئامانجەکان و ستراتیژیی گشتیی کۆمەڵە هەیە و، بەدیهاتنی لەخزمەت دیموکراتیزەکردنی ساختاری سیاسیی ئێران، پەرەپێدانی مەیدانی بەشداریی جەماوەر لە بەڕێوەبردنی کاروباری خۆیاندا و هەروەها لە خزمەت لاچوونی ستەمی نەتەوەیی لەسەر نەتەوەی کورد و دامەزرانی دیموکراسی لەکوردستاندایە.

ئێمە بۆ بەدەستهێنانی مافی دیاریکردنی چارەنووس و بەدیهێنانی ئەو ئامانجانەی لەم بەرنامەیە دا ڕاگەیەندراون، لەڕێگەی بزووتنەوەی شۆڕشگێڕانەی کۆمەڵانی گەلی کوردەوە خەبات دەکەین و، جەماوەری بەرینی خەڵکی کوردستان بو بەسەرکەوتن گەیاندنی ئەم بزووتنەوەیە و بەدیهێنانی ئەم داخوازانە کۆ دەکەینەوە و ڕێکیان دەخەین. لە هەمان کاتدا ئێمە، ئەم داخوازانە بەپشت بەستن بەخەباتی جەماوەر لەهەموو حکوومەتێکی ناوەندیش داوا دەکەین.

فەسڵی یەکەم ــ سنووری دەسەڵاتی حکوومەتی فیدڕاڵی کوردستان

١ــ هەرێمی فیدڕاڵی کوردستان، لە یەکگرتنەوەی ئازادانە و دڵخوازانەی ناوچەکوردنشینەکانی ڕۆژئاوای ئێران، کە کەوتوونەتە ناو چەند پارێزگا، لە یەکەیەکی سیاسی و ئیداریدا، پێك دێ.

٢ــ هەموو کاروباری پەیوەندیدار بە یاسادانان، دادوەری، پۆلیس، ماڵیات، ئیداری و فەرهەنگیی کوردستان لەئەستۆی حکوومەتی فیدڕاڵی کوردستانە. خەڵکی کوردستان و حکوومەتە فیدڕاڵەکەی، وەك هەموو ناوچە فیدڕاڵەکانی ئێران، لە هەمان کاتدا بەشێك لە دەزگاکانی یاسادانان و بەڕێوەبەرێتی حکوومەتی فیدراتیڤی ئێران پێك دێنن.

٣ــ کاروباری پەیوەندیدار بە سیاسەتی دەرەوە، پارێزگاری بەرانبەر بە هێرشی دەرەکی، بەرنامە و سیاسەت دارشتنی درێژماوەی ئابووریی سەراسەری و سیستمی دراوی وڵات و تۆڕی

پەیوەندەکانی وڵات، لە دەسەڵاتی حکوومەتی فیدراتیڤی سەراسەریدایە. بەڵام لە هەر کام لەم بوارانە دا بڕیارێك کە ڕاستەوخۆ پەیوەندی بە بەرژەوەندەکانی گەلی کوردەوە هەبێ، بە ڕاوێژکردن لەگەڵ حکوومەتی فیدراڵی کوردستان دەبڕێتەوە.

٤ــ پۆلیس (انتظامات)ی ناوخۆی کوردستان لە دەسەڵاتی حکوومەتی فیدراڵی کوردستاندایە و هەرچەشنە ڕاگواستنێکی چەکدارانەی هێزی چەکداری حکوومەتی فیدراڵی سەراسەری لە هەرێمی فیدراڵی کوردستاندا، بە ڕەزامەندی و چاوەدێریی بەرزترین دەزگای حکوومەتی فیدراڵی کوردستان دەکرێ.

٥ــ حکوومەتی فیدراتیڤی سەراسەری هەمووساڵێ بە پێی ڕێژەی دانیشتوانی کوردستان لەچاو هەموو دانیشتوانی ئێران و بە لەبەرچاوگرتنی پێویستیی قەرەبووکردنەوەی دواکەوتووییە ئابوورییەکان و بردنەسەری ئاستی گوزەران و ئاسوودەیی خەڵکی کوردستان، بەشێك لە بوودجەی وڵات بۆ کوردستان تەرخان دەکا. چۆنیەتی دابەشکردنی ئەو بوودجەیە، لە دەسەڵاتی حکوومەتی فیدراڵی کوردستاندایە.

٦ــ لە دەزگا دەوڵەتییەکاندا، لە خوێندنگەکان و زانکۆکانی کوردستان و دەزگا ڕۆشنبیری و هونەرییەکان و لە دەزگاکانی ڕاگەیاندندا زمانی کوردی وەك زمانی ڕەسمی بەکار دەبرێ. زمانی فارسیش لە کوردستان زمانێکی ڕەسمییە و لە خوێندنگەکان دەخوێندرێ. زمانی ڕەسمیی نامەگۆڕینەوە و پەیوەندیگرتن لەگەڵ حکوومەتی فیدراڵی سەراسەری، زمانی فارسییە.

فەسڵی دووهەم ــ سەرخەتەکانی بەرنامەی حکوومەتی فیدراڵی کوردستان

سەرخەتەکانی سیاسەت و بەرنامەی کاری حکوومەتی فیدراڵی کوردستان بریتین لە:

١ــ جیایی دین لەدەوڵەت؛ دین بە مەسەلەی خوسووسیی کەسەکان دادەندرێ و، هەرکەس ئازادە هەر دینێکی هەبێ یان هیچ دینێکی نەبێ؛ ئازادیی هەموو دینەکان و ئازادیی پەیرەوانی دینە جۆراوجۆرەکان لە بەڕێوەبردنی ڕێ و ڕەسمە دینییەکانی خۆیاندا.

٢ــ یەکسانیی مافی ژن و پیاو لە هەموو بوارێکی ئابووری و کۆمەڵایەتی و سیاسیدا و دانانی یاسا و ڕێسای وا کە هەموو ئەو نابەرابەرییانەی هەن هەڵوەشێنێتەوە و لەژیان و فەرهەنگی کۆمەڵیان بسڕێتەوە.

٣ــ هەڵبژاردەبوونی دەزگاکانی بەڕێوەبەری و کاربەدەستان.

٤ــ زەمانەت کردنی ئازادیی تەواوی بیروباوەڕ، دەربڕین و چاپەمەنی و هەڵسووڕانی سیاسی؛ ئازادیی تەواوی ڕێکخراوەکان و حیزبەکان و کۆڕوکۆمەڵە ئەدەبی و هونەری و پیشەییەکان؛ ئازادیی تەواوی سەندیکاکان و شوورا کرێکارییەکان و هەڵسووڕانی پیشەیی و سیاسییان.

٥ــ هەوڵدان بۆ پەرەپێدانی عەدالەتی کۆمەڵایەتی و کەمکردنەوەی مەینەت و بێبەشییەکانی جەماوەری کرێکار و زەحمەتکێش و دابینکردنی پێویستییە سەرەکییەکانی لەشساغی و خوێندن و تەئمینی کۆمەڵایەتی.

٦ــ بەڕێوەبردنی گرنگترین و سەرەتاییترین داخوازەکرێکارییەکان، وەك دیاریکردنی لانیکەمی حەقدەستی کرێکاران بە پێی ئاستی گرانی وپێویستییەکانی بژیوی خانەوادە کرێکارییەکان، دامەزراندنی سیستمێکی تەئمینی کۆمەڵایەتی و بیمەی بێکاری.

٧ــ پێکهێنانی سیستمێکیماڵیاتی بە پێی ڕادەی داهات، بۆ دەستەبەرکردنی بەشداریی بە پێی توانای کەسەکان لە دامەزراندن و پەرەپێدانی تەئمینەکۆمەڵایەتییەکان وخزمەتگوزارییەکانی بواری ئاسوودەیی گشتیدا.

٨ــ خوێندنی بێ خەرج و بەزۆری هەتا کۆتایی تەمەنی ١٦ ساڵی. دامەزراندنی سیستمێکی خوێندن و پەروەردەی زانستی و پێشکەوتوو کە بە بێ هەڵاواردن لەدەسڕەسی هەمواندا بێ. بنەبڕکردنی نەخوێندەواری لە ڕێگەی بەڕێوەبردنی پەیگیرانە و خێرای پرۆژەی خوێندەوارکردنی گەورە ساڵانەوە.

٩ــ پاراستن و باشکردنی ژینگە؛ پاراستنی دارستانەکان و ئاو و سەرچاوە تەبیعییەکان و دروستکەڵك لێ وەرگرتنیان لەپێناو ئاوەدانی و ئاسوودەیی گشتیدا.

١٠ــ پەرەپێدان و گەشەپێدانی فەرهەنگ و هونەر، ڕۆژنامەکان، کتێبخانەگشتییەکان و، دانانی ڕێگاو شوێنێك کە دەسکەوتەکانی تکنۆلۆژی و زانست و پەیوەندەکان لە دەسڕەسی لاوان و کۆمەڵانی خەڵکدا بن.

١١ــ خەبات لەدژی هۆکارەکانی گیرۆدەیی بەماددەسڕکەرەکان، پێکهێنانی دەرفەت وپێویستییەکانی وچاندان، وەرزش، کارفێربوون و پەروەردەبوون بۆ تازەلاوان و لاوانی کوردستان.

١٢ــ پەرەپێدانی ڕۆحی برایەتی و پێکەوەژیان لەگەڵ گەلانی دیکەی ئێران، دابینکردنی مافەکانی هەموو کەمایەتییە نەتەوەیی و فەرهەنگییەکان لەکوردستان.